

TITULUS XVIII.

QUI MATRIMONIUM ACCUSARE POSSINT, VEL CONTRA
ILLUD TESTIFICARI? ^a115. Q. I. *Quis sit ordo acusantium matrimonium?*

R. 1.º Si agatur ad impediendum matrimonium futurum, omnes de populo admittuntur, denuntiantes impedimenta, ut peccatum præcaveatur.—2.º Si agatur ad divortium quoad vinculum ex causa impotentia perpetua, soli conjuges admittuntur; quia, si velint, cohabitare possunt ut frater et soror (*c. 5. de frigid.*): idem dic si agatur ex causa erroris personæ, conditionis servilis, metus. Si verò agatur ex causa consanguinitatis, affinitatis, publicæ honestatis aut alia simili, præ ceteris admittuntur, qui meliorem notitiam impedimenti habent, ut parentes, consanguinei, vicini (*Can. 1. et seqq. 35. q. 6. et cap. 3. hoc tit.*) Si tandem ex alio impedimento agatur, admittuntur quicumque alii veraces, præsertim quorum interest; *cap. 1. de his quæ vi*, ubi priorissa cum sororibus impugnat matrimonium ut invalidum ratione professionis religiosæ.—3.º Si agatur ad divortium quoad habitationem et thorum, regulariter solus conjux innocens admittitur; cum istius tantum intersit, et si velit, injuriam possit remittere (*cap. 5. de procurat. cap. 25. §. illud, de jurejur. c. 4. de adult.*)—4.º Si agatur criminaliter ad pœnam adulterii, quilibet mas de populo 25 annis major admittitur ad acusandum, cum adulterium sit crimen publicum (*tit. ff. et C. ad l. Jul. de adult.*)—Rejiciuntur autem ab accusatione matrimonii dissolvendi pecunia corrupti, et qui post denuntiationes publicas impedimentum non manifestarunt; nisi causa absentia vel alia eos excuset: item absentes, qui per litteras accusare non permittuntur; nisi alia adminicula eis suffragentur (*c. 2. 5. h. t. Can. 5. per scripta 2. q. 8. etc.*)

116. Q. II. *Qui testes admittantur contra matrimonium in facie Ecclesie contractum?*

R. Illi præ ceteris, qui meliorem notitiam impedimenti habent, modò non sint suspectæ fidei (*cap. 47. de testib.*) Unde etiam parentes et consanguinei admittuntur, etiamsi deponant pro sustinendo matrimonio, eisque creditur, nisi ex circumstantiis testimonium eorum reddatur suspectum; ut si nimis cupiant matrimonium sustineri; vel si sponsa petat in virum aliquem se longè majorem divitiis, nobilitate etc.

^a—Agitur de hac materia in Decreto 35. q. 6.

Rejiciuntur autem à testimonio contra matrimonium, quorum fides non est integra; ut si pecunia sint corrupti etc.

117. Q. III. *Quo tempore accusatio matrimonii sit instituenda?*

R. Quocumque tempore, cum impedimenta matrimonii nulla præscriptione tollantur, neque matrimonium cum his initum convalescat, aut sententia super illo lata transeat in rem judicatam (*cap. 7. de sent. et re judic.*) Si tamen conjuges sint mortui, actio contra legitimitatem prolium præscriptione extingui potest per 30 annos.

118. Q. IV. *Quæ causæ matrimoniales pertineant ad forum judicis ecclesiastici?*

R. 1.º Seqq.: matrimonii et sponsalium natura, qualitas, valor, obligatio, benedictio nuptiarum, sponsorum et conjugum jura et reciproca obligationes, impedimenta, legitimitas et legitimitatio prolium per matrimonium, dissolutio et redintegratio sponsalium et matrimonii, dispensatio in impedimentis, et quæcumque alia causa involvens quæstionem juris super matrimonii et sponsalium contractu, privativè spectat ad judicem ecclesiasticum (*cap. 3. de ordin. cognit. cap. 5. qui filii legit.*), idque sub anathemate definitivit Trident. Sess. 24. *Can. fin.* Judex autem iste est Papa in tota Ecclesia, et quilibet ordinarius in sua diocesi, vel eorum delegati, aut qui ex privilegio habent jurisdictionem cognoscendi causas spirituales; *cap. 12. de excess. Prelat. Trident. Sess. 24. cap. 20. vers. Ad hæc causæ matrimoniales, c. de reform.*, ubi ab hoc judicio excluduntur decani, archidiaconi et alii inferiores Episcopo seu ordinario.

2.º Causæ matrimoniales temporales per se spectant ad forum judicis secularis: uti causa dotis, donationis propter nuptias, hæreditariæ successione, alimentorum, ventris inspiciendi etc.: si tamen talis causa incidenter moveatur apud judicem ecclesiasticum, ab eo utique cognosci potest, cum ecclesiasticus non sit incapax ad cognoscenda temporalia, sicut laicus incapax est ad spiritualia.—Vide dicta *tit. de judic. et tit. de for. compet.*

TITULUS XIX.

DE DIVORTIIS. ^a

119. Cum ad accusationem matrimonii sequatur divortium seu separatio conjugum, rectè hæc agitur de divortio, quod triplex est:—1.º Divortium quoad vinculum.—2.º Divortium perpetuum quoad thorum et

^a—Agitur de hac materia in Decreto 28. quæst. 1. 2. et 32. quæst. 6. 7. et *Can. 9. ab isto 35. quæst. 6. et quæst. 9. fere per tot. Trident.*—Sess. 24. *Can. 7. 8.*—In Pandectis *libr. 24. tit. 2. 3.*—In Codice *libr. 5. tit. 17. 18.*